

Потенціал соціальної філософії як соціальної технології

Бойченко М.І., професор Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Здійснено спробу оцінити соціально-технологічний потенціал соціальної філософії як академічної науки та навчальної дисципліни. Здійснено критику одновимірного суспільного використання філософії як ідеології, що призводить до значної втрати нею інших її соціально-технологічних можливостей. Необхідне чітке розрізнення рамкових (зовнішніх і внутрішніх) умов соціального розвитку та власне соціальних причин такого розвитку. Саме останні є достатньою підставою розвитку суспільства і в кінцевому рахунку спираються на ті соціальні цінності, похідними від яких виявляються більшість соціальних функцій. Соціальна філософія як найбільш послідовна і системна рефлексія щодо ціннісних підстав суспільного розвитку є найбільш адекватною теоретичною, світоглядною, концептуально-методологічною позицією розгляду всього кола соціальних проблем, в тому числі і проблеми визначення завдань і меж соціально-технологічного застосування самої соціальної філософії. Академічність філософії виникає не в результаті успішного протистояння зовнішнім, позанауковим впливам на неї, але якраз навпаки, є причиною і запорукою такої успішності. Соціальні технології передусім є соціальним способом захисту інтимності соціального, а не її нищення. Уся історія людства може розглядатися під цим кутом зору як поступове вивільнення від недосконалих соціальних технологій і творення нових все більш досконалих засобів технологічного захисту соціальної інтимності.

Ключові слова: соціальна філософія, соціальна технологія, академічність, соціальні мережі, соціальна інтимність, технологія, соціальні цінності, соціальні функції.

Соціальна філософія тривалий час експлуатувалася у Радянському Союзі як ідеологія. Попри значні відомі здобутки та втрати філософії, яких вона зазнала у такому потрактуванні, наявна та сторона цієї історії, яку, здається, не лише мало осмислили, але й навряд чи помітили. За практично одновимірним суспільним використанням філософії як ідеології були втрачені значною мірою інші її соціально-технологічні можливості. Основною серед них була втрата академічності та властивих їй технологій впливу на суспільство. Втім, сучасні соціальні та технологічні можливості відкривають також деякі інші перспективи реалізації соціально-технологічного потенціалу соціальної філософії. Їхньому огляду і буде присвячено цю статтю.

Якщо класична філософська світоглядна позиція з давніх часів визначалася як споглядальна (зразком чого може бути той образ спостерігача на березі бурхливого моря, який зобразив Тит Лукрецій Кар [17]), то соціальна філософія з часів свого концептуального становлення ставила питання прямо протилежним чином – один з її батьків-засновників Карл Маркс стверджував, що завданням філософії має стати зміна світу [19, с. 4]. На наш погляд, тут все ж немає суперечності. Філософія завжди змінює світ, навіть якщо відкрито не претендує на це. Але умовою філософської зміни світу є набуття нею тієї неупередженої і в той же час ціннісної позиції, яка дозволяє запропонувати таку мету для змін, яка може претендувати на універсалізм. Для цього дана ціннісна позиція повинна бути принципово новою і, в усякому разі, не належати жодній з існуючих на даний момент соціальних груп – політичних партій, наукових співтовариств, соціальних класів тощо. Іншими словами, філософія повинна пропонувати більш-менш сильну версію ідеалу. Особливо явно ця логіка представлена у філософії соціальній. Тому успіхи і труднощі соціальної філософії можна в самому загальному плані оцінювати з точки зору адекватності усвідомлення нею цієї логіки і слідування їй.

У сучасному соціальному пізнанні соціальна філософія нерідко присутня не стільки інституційно, не як чітко обґрунтована навчальна дисципліна або спеціальна галузь наукового пізнання, скільки як певна загальна настанова – пізнавальна, методологічна, світоглядна, прагматична і соціально-технологічна. Приклади втілення даного підходу можна продовжувати і далі, зокрема, відзначаючи, що соціальна філософія в даний час є певним загальним філософським настроєм. Загальним місцем стало те, що не тільки практично кожна філософська дисципліна береться за постановку і навіть нерідко вирішення соціально-філософських проблем, але за таку справу беруться навіть окремі соціальні, гуманітарні, а іноді навіть і природничі (як теоретична фізика) або технічні науки (як кібернетика) або навіть окремі теорії – теорія еволюції, синергетика тощо. Таку ситуацію слід

розглядати як творчу кризу соціальної філософії, коли проблематичність її дисциплінарної самоідентифікації створює широкі можливості для залучення даних та ідей з різних теоретичних джерел і, не треба забувати про це, різних соціальних практик (досить згадати вражаючі громадські успіхи різного роду соціальних мереж). Втім, користь від такого надмірного теоретичного і методологічного лібералізму, який викликає в пам'яті методологічне гасло «все йде» Пола Фейєрабенда [28], може бути досягнута, лише коли він носить тактичний характер, тоді як справжню свою теоретичну і практичну значимість такі спеціальні здобутки та евристичні розвідки отримують, за нашим переконанням, саме за стратегічної орієнтації на досягнення соціальною філософією дисциплінарної самоідентифікації. Тобто, на багатьох матеріалах «польових досліджень» в області соціально-філософської проблематики, здійснюваних окремими науками і теоріями або навіть окремими дослідниками і мислителями, повсякденними практиками і видатними громадськими діячами, слід здійснювати системну соціально-філософську рефлексію і концептуалізацію, на яку здатна тільки соціальна філософія як повноважна філософська наукова теорія і обов'язкова навчальна дисципліна з циклу сучасної класичної філософської освіти. Отже, спеціалізація соціально-філософського знання як різновид його технологізації має свої межі, які визначаються фундаментальним позиціонуванням соціальної філософії як загальної соціальної теорії.

Соціальна філософія, крім більш очевидного свого функціонального втілення в соціальній теорії, має також менш очевидне, але не менш значуще втілення в соціальній технології. Цій контроверзі функціоналізації теорії та теоретизації функціональності було присвячено спеціальне дослідження Нікласа Лумана і Юргена Габермаса [35], кожен з яких захищав відмінну стратегію: Габермас схилився до стратегії набуття теорією більшої практичності і функціональності, а Луман – до стратегії отримання практичною функціональною доцільністю критеріального статусу щодо будь-яких можливих теоретичних конструктів, а самі такі конструкти з

кжною наступною своєю працею Луман намагався все більше виводити («генералізувати») з практики функціонування соціальних систем. Звичайно, набуття соціальною теорією повної і жорсткої відповідності вимогам функціонування суспільства є справою не лише нереалістичною, але й обмежено корисною для соціальної теорії і ще більш дискусійною для соціальної філософії. Свого часу засновники філософії позитивізму намагалися «винести за дужки» філософію як метафізику та ідеологію – спочатку Огюст Конт, потім Герберт Спенсер і Еміль Дюркгайм. Послідовний соціально-теоретичний позитивізм як жорстке підпорядкування теорії фактичному стану справ у суспільстві веде до згортання творчого та практично-перетворюючого потенціалу соціальної теорії, для соціальної філософії ж такий позитивізм означає її завершення як наукового проекту та навчальної дисципліни. Навіть підозра в такому позитивізмі свого часу завдала значної шкоди розвитку філософії Георга Гегеля та теорії соціальних систем Толкота Парсонса, змусивши їх самих та їхніх послідовників відкидати звинувачення в реакційності, невиправданому і надмірному консерватизмі в філософській теорії та соціально-політичній практиці.

Реінкарнацією такого соціально-теоретичного позитивізму виглядають сьогодні спроби підмінити соціальну філософію соціальної епістемологією, а соціальну епістемологію когнітологією (що справедливо критикує Владислав Олександрович Лекторський [33, с. 5-34]), що відбувається під тими ж гаслами посилення практичності і технологічності соціальної теорії. Химерно виглядає, зокрема, пропозиція включити соціальні технології в єдиний блок засобів розвитку суспільства разом з когнітивізмом в теорії пізнання, інформаційними та біо- і нанотехнологіями, як це пропонує, наприклад, Д.І.Дубровський, вважаючи за доцільне говорити про систему НБІКС (нано -, біо-, інфо-, когнітивних-та соціо-технологій) замість системи НБІК [33, с. 61]. Неправомірність такої пропозиції полягає в тому, що на наш погляд, соціо-технології неминуче, а саме, внаслідок їхньої відмінності від інфо- і когніто-технологій, будуть включати як свій компонент, причому компонент не

другорядний, а визначальний соціальні цінності. Нічого неможливого в тому, щоб спиратися на цінності при створенні соціальних технологій, немає. Більше того, саме за умови опертя на такий ціннісний базис соціальні технології і можуть працювати. Зовсім інша справа, що до цінностей у форматі системи НБІКС неминуче буде застосовуватися той же інструментальний підхід, що й до інших технологій – зрештою, технології за визначенням є послідовним втіленням інструментального розуму. Про проблеми соціального втілення інструментального розуму написано чимало філософських досліджень, серед яких класичними, мабуть, є робота Макса Горкгаймера «Критика інструментального розуму» [10] та концептуальні твори Ю.Габермаса «Теорія комунікативної дії» [8] і «Фактичність та значущість» [34]. У цих працях, а також численних працях інших представників критичної теорії суспільства, аж до Акселя Гонета [36] обґрунтовано з різних позицій уявлення про інструментальний розум як джерело репресивної соціальної раціональності, а отже – зрештою як ідеології тоталітаризму і аморалізму в більш або менш явних їхніх формах.

Невже соціальна філософія та соціальна технологія сумісні тільки у форматі підпорядкування філософії репресивній технократичній логіці? Наша відповідь полягає в тому, що альтернатива не тільки наявна, але і єдино можлива з точки зору її нормальності, прийнятності. Адже людське суспільство якщо і є мурашником, то мурашником вельми специфічним – тут індивідом є не мурашник, а кожна людина-«мураха». Дійсно, у мурашки немає жодних шансів вижити поза мурашником і підпорядкування його жорстокій ієрархії і дисципліні. Кожна людина, на противагу мурашиній логіці, сама є джерелом соціального порядку – і не тільки потенційно, як можливий геній (за Імануїлом Кантом [15]) або харизматичний лідер (за Максом Вебером [7]), але і як така особа, яка свідомо приймає рішення про визнання соціальних норм як дійсного керівництва для своїх дій (за Карлом Поппером [23]). Саме така ціннісна позиція кожної людини виявляється тією архимедовою точкою опертя, яка постає як достатня підстава бачити

перспективу виходу людства з різних версій технократичної безвиході. І цей вихід полягає не в утопічному відкиданні технологій, а у виявленні їхнього природного стану залежності щодо тієї мети, якою постають соціальні цінності.

У своїй монографії [5] і декількох спеціальних статтях [напр., 4] ми пропонуємо соціально-філософське вирішення проблеми цього контрарного співвідношення інструментального та ціннісного розуму, яке значною мірою втілено також у відмінності природничого і технічного знання, з одного боку, і знання соціогуманітарного, з іншого. Обидва ці види знання претендують на домінування у визначенні умов існування сучасного суспільства, і, що характерно, для таких претензій серйозні підстави наявні в обох. Наше рішення цієї проблеми полягає у необхідності чіткого розрізнення рамкових (зовнішніх і внутрішніх) умов соціального розвитку та власне соціальних причин такого розвитку. Саме останні є достатньою підставою розвитку суспільства і в кінцевому рахунку спираються на ті соціальні цінності, похідними від яких виявляються більшість власне людських соціальних функцій. Рамкові ж умови виступають необхідною підставою суспільного розвитку, а відповідно – обов'язковими для виконання не в силу їхньої вибірковості, а саме в силу їхньої природної примусовості. Втім, деякі з цих рамкових умов поширюються також і на інші, нелюдські форми соціальності – не слід забувати, що соціальність є домінуючим способом існування живих істот, а людство виробило лише один з найбільш складних і специфічних різновидів такої соціальності.

Таким чином, соціальна філософія як найбільш послідовна і системна рефлексія щодо ціннісних підстав суспільного розвитку є найбільш адекватною теоретичною, світоглядною, концептуально-методологічною позицією розгляду всього кола соціальних проблем, в тому числі і проблеми визначення завдань і меж соціально-технологічного застосування самої соціальної філософії. Більше того, така ціннісна рефлексія робить таке

застосування не тільки виправданим, а й чи не головним завданням соціальної філософії на найближчу перспективу.

Соціальна філософія як ніяка інша філософська дисципліна піддана ризикам втрати академічності – досить згадати історію марксизму як родоначальника соціальної філософії. І все ж саме ситуація соціальної філософії є з цієї точки зору вирішальною – і якщо яка-небудь філософська дисципліна і здатна принципово і змістовно протистояти загрозам своїй академічності, то це, безсумнівно, соціальна філософія.

Академічність має, втім, свою внутрішню та зовнішню сторони, так би мовити «дух» і «літеру», сутність та її більш або менш адекватні втілення. Нерідко під машкарою академічності здійснювалося символічне (але по суті – саме для філософії найбільш небезпечне) духовне вбивство та самовбивство філософії, тоді як на протигагу цьому, саме неакадемічні за формою твори нерідко реабілітовували філософію або навіть відкривали нові сторінки чи навіть епохи у філософуванні.

Прикладом першого може слугувати ситуація з філософією в університетах царської Росії у другій половині XIX століття, коли філософія отримала повну заборону на викладання у вищій школі [9]. Відтоді саме духовні академії стали основним осередком академічної філософії, хоча по формі вона була лише попереднім щабелем у опануванні богослов'я. Лише особи духовного звання, що викладали в університетах могли дозволити собі викладання елементів філософії. Цю фактичну функцію академічності, яку взяло на себе духовенство, в Україні царський режим намагався суттєво обмежити у останні десятиліття царату, коли під гаслами позбавлення від впливу церкви (тобто по видимому – з міркувань посилення академічності і європейськості) видаляли духовенство зі складу професури цих університетів, тим самим прибираючи, як правило, кращих викладачів філософії (хоча задум був прибрати національно орієнтованих викладачів після введення у дію спочатку Валувєвського циркуляру [6], а потім Емського акту [12]).

Іншим прикладом виживання філософії під неакадемічним прикриттям є філософія Фрідріха Ніцше, який практично ніколи не був академічним викладачем: його кар'єра склала два неповних роки (з 1868 по 1870), а академічні посади і ступені він отримував при цьому доволі неакадемічно: «взимку 1868/69 р. Базельський університет запропонував мені професуру, коли я не був ще й доктором. Слідом за цим, 23 березня 1868 Лейпцизький університет присудив мені ступінь доктора дуже почесним чином: без жодного захисту, навіть без дисертації» [37]. Водночас, саме філософія Ніцше мала не лише суспільний вплив не менший за вплив вчення Карла Маркса, але й спричинила безліч академічних досліджень та не меншу кількість праць академічних філософів, які позиціонували себе як послідовники Ніцше. Отже, порівняно з більшістю своїх успішних академічних сучасників-філософів, Ніцше мав незрівнянно вищий вплив на розвиток наступної академічної філософії та й загалом суспільних та деяких гуманітарних наук.

Втім, ці винятки швидше підтверджують, аніж заперечують загальне правило – академічна філософія заслужено залишається головним («мейнстрімом») розвитку сучасної філософії, а усі відхилення від неї врешті-решт набувають остаточної оцінки своєї значущості саме з позицій академічної філософії, а не навпаки.

Поняття академічної філософії пов'язано з особливим статусом філософського знання і особливим підходом до її викладання. Дещо інше значення вона набуває як цінність, оскільки більш значущими стають соціальні аспекти функціонування філософії – як у науковому співтоваристві, так і в суспільстві в цілому. Часто саме осмислення академічності домагань філософії прояснює академічні рамки наукової та викладацької діяльності та академічну свободу вченого і викладача університету не тільки як особливого типу соціальних відносин (що мають значимість і за межами сфери науки та освіти), але і як певної культурної цінності. Певна спадкоємність у розгляді цих питань у традиції європейської філософії (а

можливо, в деякому сенсі – і всієї світової філософії) дає підстави не тільки виявляти риси класичності в сприйнятті і розвитку філософії як академічного заняття, а й вбачати класичність впливу академічної філософії на суспільне життя.

Академічність філософії виникає не в результаті успішного протистояння зовнішнім, позанауковим впливам на неї, але якраз навпаки, є причиною і запорукою такої успішності. У різні історичні епохи різні релігійні, владні, економічні, адміністративні та інші інстанції і авторитети претендували і претендують на визначення не тільки завдань філософії, а й на вплив на способи і навіть результати вирішення цих завдань філософією. В останні століття, із зростанням суспільного впливу науки, можна було б очікувати збільшення авторитету філософії як особливої науки, яка була не лише коліскою цілих напрямків наукових досліджень, але і зберігає більшою мірою значення громадського адвоката і сповідника науки. Водночас, з боку окремих наук і напрямків сучасного наукового пізнання зустрічаємо схоже з вже знайомим за іншими історичними прикладами домагання на зовнішнє управління філософією і на наставництво, якщо не опікунство над нею. Подібні домагання не тільки мало чим відрізняються від інших спроб позбавити філософію її академічного статусу, але і, певним чином, створюють ризики посилити негативні наслідки таких спроб. Негативні як для філософії, так і для тих наук, які намагаються прийняти на себе невластиві їм функції. Водночас, прояснення істинних підстав академічності філософії, що є, на наше переконання, необхідною передумовою її справжнього утвердження в цьому статусі, сприяло б зміцненню громадських позицій як самих приватних наук, так і інших поза-філософських інстанцій – економічних, владних, релігійних, адміністративних і інших.

Академічність філософії полягає в її самодостатності. Саме в цьому статусі філософія була і залишається зразком розумної організації людиною власної діяльності і всього життя, прикладом культури справді вільної і творчої дії. Зразком і прикладом як для всіх можливих наук, так і для інших

видів соціальної діяльності людини. Мовою політики: філософія не повинна боротися проти зовнішніх політичних впливів, вона повинна проводити свою власну, так би мовити, філософську політику, а вся інша політика може тільки приймати чи не приймати її логіку і культуру. Класичними прикладами можуть служити праці Платона [23] і Канта [16]. Мовою економіки: філософія цілком самоокупна в тому сенсі, що вона надає собі такі послуги, які мають високу ціну і для не-філософів. Класичні приклади знайдемо в працях Ісократа [14] і Гайдегера [31]. Мовою релігії: філософія виховує повагу і схиляння перед розумом, яким вчилися кращі адепти віри, зміцнюючи її за допомогою розуму більш надійно, ніж можна було би її тими ж засобами зруйнувати. Класичними прикладами цього є життя і праці Августина Блаженного [1], Томи Аквінського [2], Мартіна Лютера [18], Блеза Паскаля [21], Григорія Сковороди [25], Льва Толстого [26] та багатьох інших. Мовою адміністрування: функціональна відповідність виконуваних обов'язків тільки виграє від зацікавленого, творчого і відповідального самоконтролю і самоврядування виконавця, зразок чого представляє практично кожен випадок життя видатного філософа. Прикладами є самопожертва Сократа [22] і Мішеля Фуко [30], сумлінну і одночасно вільну працю багатьох професійних філософів сучасної епохи в університетах, науково-дослідних та інших державних і недержавних установах.

В умовах «війни університетів», про яку писав свого часу як про симптом сучасного суспільства Джон Серл [38], філософія несе науці і суспільству послання миру і злагоди – насамперед з самими собою. У цьому і полягає її справжня і глибока академічність.

Зараз філософія в Україні знаходиться в стані усвідомлення необхідності і навіть неминучості переосмислення власної суспільної місії. Самі філософи, як і суспільство в цілому, з одного боку, вже настільки далеко відійшли від радянського минулого, що перестали відчувати навіть віддалені впливи парадигмального тиску марксизму, а з іншого боку, вже освоєно достатньою мірою світовий досвід – як в орієнтуванні суспільних

процесів, так і в їх філософському осмисленні. Однак, такий перехідний характер філософії визначає її особливу нестійкість у самовизначенні, що стосується насамперед соціальної філософії, для якої соціальний контекст і соціальна ангажованість важливі чи не більш, ніж для будь-якої іншої філософської дисципліни, у всякому разі – у всій повноті такого контексту і ангажованості. Це ставить сучасну соціальну філософію в ситуацію свідомого визначення перспектив власного розвитку.

Окремої уваги заслуговує аналіз соціально-технологічного потенціалу соціальної філософії як засобу надання осмисленості соціальним мережам. Тут ми схильні розглядати їх не стільки під кутом зору вчення Жюльєн Дельоза та Романо Гваттарі про різому [11], скільки з позицій філософії «турботи про себе» Мішеля Фуко [29]. Дійсно, в основі виникнення соціальних мереж з найдавніших часів знаходиться прагнення досягнути невідчужуваної соціальності, того типу спільноти, яка не може зазнати тієї, здавалося би, неминучої соціологічної трансформації у «суспільство», яку класично обґрунтував Фердинанд Тьоніс [27]. Такий особливий тип спільноти базується не стільки на горизонтальних зв'язках, які оспівували Дельоз та Гваттарі, скільки на особливій повазі до наставника, тобто все-таки на зв'язках вертикальних. Однак, на відміну від вертикальності інструментального типу, критикованої Максом Горкгаймером [10], соціальні стосунки з наставником позбавлені тунку експлуатації, навпаки – вони невичерпно живлять соціальність, надаючи їй щоразу нових відтінків і смислів.

Саме таке розуміння соціальних мереж, на наш погляд, дозволяє краще зрозуміти суть соціальних технологій як таких. Надто спрощене – як романтично-апокаліптично негативне (як бездушна індустрія у представників франкфуртської школи), так і романтично-екстатично позитивне (як апофеоз техніки у Освальда Шпенглера [32]) – витлумачення технологій загалом і соціальних технологій зокрема, губить саму сутність соціальних технологій як того, що покликане надійніше зберегти і гарантувати відтворення і

розвиток соціальних стосунків, а не вихолостити їх до одновимірних функцій. Саме таке піклування про соціальну інтимність є сутністю соціальних технологій, а не «проституювання» соціальних відносин, як це діагностував Георг Зіммель [13]. Тут маємо ситуацію аналогічну з тією, яку отримуємо, коли замість демонізувати сферу політичного звертаємося слідом за Аристотелем до її розуміння як більш масштабного піклування про спільне благо, яке все ж зберігає у собі, попри усі можливі хибні вживання і явні зловживання, безумовно етичне ядро [3]. Соціальні технології передусім є соціальним способом захисту інтимності соціального, а не її нищення. Уся історія людства може розглядатися під цим кутом зору як поступове вивільнення від недосконалих соціальних технологій і творення нових все більш досконалих засобів технологічного захисту соціальної інтимності.

З цієї позиції стає зрозумілішою однозначна залежність суто технічної сторони соціальних технологій від їх соціальної сторони. Усі технічні удосконалення покликані задовольняти зростання соціальних запитів соціальних технологій, а також, своєю чергою, сприяють розвитку робить більш небезпечними і множинними також ризики і відверті зловживання, пов'язані з використанням соціальних технологій.

Так, справжній суспільний і соціально-теоретичний бум, пов'язаний з розвитком мережі Інтернет, викликав до життя як бурхливу і прекрасну соціальну творчість (від підтримання інтенсивності і розвитку витонченості спілкування незалежно від відстані і аж до нових технологій соціальних революцій), так і спокушає і дражнить грубі тваринні інстинкти та плодить диявольськи хитро сплетені тенета обману і наруги над людською сутністю. І те, і інше – не від самої техніки, а від ставлення до соціальності соціальних технологій. Низька культура такого ставлення, або ж свідомо егоїстичні і цинічні його варіації і є справжніми і вихідними причинами усіх тих негативів, які пов'язують не лише з мережею Інтернет, але й усіма іншими засобами масової комунікації та засобами масової інформації. Як і завжди це було, диявол криється не у засобах, а у намірах. І чим досконаліші засоби,

тим важче буває виявити хибні або злі наміри. Але не варто відкидати і звичайні людську здатність помилятися, лінькуватість та неуважність.

Саме зростання загроз і ризиків хибного, злого і просто неналежного використання розмаїтих соціальних технологій у сучасному суспільстві і підвищує соціальну значимість соціальної філософії як найбільш адекватного засобу системного дослідження соціальних технологій у їхньому виникненні, функціонуванні і розвитку, а також їхніх занепаді, дисфункціях і розпаді. І все ж не діагностика стану сучасного суспільства є основним завданням соціальної філософії при дослідженні соціальних технологій. Основним її завданням є виявлення, перетворення і нова концептуалізація наявних та творення нових смислів для вже відомих і нових соціальних технологій. У цьому сенсі соціальна філософія сама є чи не найбільш потужною соціальною технологією.

Література:

1. Августин Блаженный. Исповедь / Блаженный Августин [Пер. с лат. и коммент. М.Е. Сергеенко; предисл. и послесл. Н.И. Григорьевой]. – М.: Гэндальф, 1992. – 544с.
2. Аквинский Ф. Сумма против язычников. Книга первая / Фома Аквинский [Перевод, вступительная статья, комментарии Т.Ю. Бородай]. – Долгорудный: Вестком, 2000. – 463с.
3. Аристотель Политика / Аристотель // Аристотель Сочинения: В 4 т. Т. 4. – М.: Мысль, 1983. – С. 376-644.
4. Бойченко М.І. Зовнішні та внутрішні рамкові умови суспільного життя (системний підхід до визначення) /М.І.Бойченко // Політологічний вісник. – К.: ІНТАС, 2011. – Вип. 56. – С.123-133.
5. Бойченко М.І. Системний підхід у соціальному пізнанні: ціннісні та функціональні аспекти. Монографія /М.І.Бойченко. – К.: ПРОМІНЬ, 2011. – 320 с.
6. Валуєвський циркуляр 1863 // Юридична енциклопедія: В 6 т. /Редкол.: Ю70 Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К.: «Укр. енцикл.», 1998. <http://cycolp.com.ua/content/view/239/58/1/6/>
7. Вебер М. Государство і суспільство /М.Вебер [пер. з нім. М.Кушнір]. – К.: Всесвіт, 2012. – 1112 с
8. Габермас Ю. Теорія комунікативної дії. Том 1. Раціональність дії та суспільна раціоналізація /Ю.Габермас [пер. з нім. К.Поліщук; наук. ред.. Б.Поляруш]. – Л.: Астролябія, 2010. – 520 с.
9. Ганиянц М.В. Российское любомудрие в первой половине XIX века: философия и история философии в университетах и духовных

академиях / Мария Владимировна Ганиянц // Автореферат диссертации на соискание степени кандидата исторических наук по специальности 07.00.00, 07.00.02 Отечественная история // Научная библиотека диссертаций и авторефератов disserCat <http://www.dissercat.com/content/rossiiskoe-lyubomudrie-v-pervoi-polovine-xix-veka-filosofiya-i-istoriya-filosofii-v-universi#ixzz32jXMXjqk>

10. Горкгаймер М. Критика інструментального розуму / М.Горкгаймер [Переклад, передмова та післямова Култаєва Марія]. – К.: ППС-002, 2006. – 282 с.

11. Делез Ж. Капитализм и шизофрения. Книга 2. Тысяча плато /Ж.Делез, Р.Гваттари ; Перевод с французского: Я.И. Свирский. – Екатеринбург, Москва: У-Фактория, Астрель, 2010. – 895 с.

12. Емський акт 1876 // Юридична енциклопедія: В 6 т. /Редкол.: Ю70 Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К.: «Укр. енцикл.», 1998. <http://cyclor.com.ua/content/view/1069/58/1/17/#26047>

13. Зіммель Г. Філософія грошей / Георг Зиммель ; [пер. з нім.]. – К.: Промінь, 2010. – 504 с.

14. Исократ. Речи. Письма. Малые аттические ораторы / Исократ [ред. пер. с др.гр. Эдуард Фролов]. – СПб.: Ладомир, 2013. – 1072 с.

15. Кант И. Критика способности суждения / И. Кант; [пер. с нем.] // Кант И. Сочинения: в 6 т.. – М. : Мысль, 1964. – Т. 5. – 564 с.

16. Кант И. Спор факультетов /Иммануил Кант [пер. с нем. Ц. Г. Арзаканьян] // Кант И. Собр. соч.: в 8-и тт. – Т. 6. – М.: Чоро, 1994. – С. 311-348.

17. Лукреций Кар Т. О природе вещей / Тит Лукреций Кар [Пер. с лат. Ф.А. Петровского]. – М.: Художественная литература, 1983. – 383с.

18. Лютер М. Избранные произведения / Мартин Лютер [Перевод и комментарий: К. С. Комаров, Ю. А. Голубкин, Ю. М. Каган]. – СПб.: Фонд Лютеранского Наследия, 1994. – 432 с.

19. Маркс К. Тези про Фейербаха / К. Маркс [пер. з нім.] // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – Т.3. – К.: Політвидав України, 1964. – С.1-4.

20. Маркс К. Тези про Фейербаха / К. Маркс [пер. з нім.] // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – Т.3. – К.: Політвидав України, 1964. – С.1-4.

21. Паскаль Б. Мысли / Блез Паскаль [Пер. с франц. Э. Линецкой; Послесл. и коммент. И. Бабанова]. – СПб.: Северо-Запад, 1995. – 574с.

22. Платон Апология Сократа /Платон [пер. с др.гр. М.С.Соловьёв] // Платон. Собр. соч. в 4-х томах. – Т. 1. – М.: Мысль, 1990. – С. 70-96 с.

23. Платон Государство /Платон [пер. с др.гр. А.Ф.Лосева] // Платон. Сочинения: В 3-х тт. Т. 3. Ч.1. – М.: Мысль, 1971. – С. 89-454.

24. Поппер К. Відкрите суспільство і його вороги: в 2-х т. / Карл Поппер; [пер. з англ.]. – К. : Основи, 1994. – Т.1 – 444 с.

25. Сковорода Г. Наркісс. Разглагол о том: узнай себе // Сковорода Г. Повне зібрання творів: У 2-х тт. – Т. 1. – К.: Наукова думка, 1973. – С. 154-200.

26. Толстой Л.Н. Исповедь (Вступление к ненапечатанному произведению) // Толстой Л.Н. Полное собрание сочинений: В 90 т. / Издание осуществляется под наблюдением государственной редакционной комиссии. Серия первая: Произведения. – Т.23 / Подготовка текста и комментарии Н.Н. Гусева. – М.: Художественная литература, 1957. – С. 1-59.
27. Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство = Gemeinschaft und Gesellschaft: основні поняття чистої соціології / Ф. Тьоніс ; [пер з нім. Н. Комарової та О. Погорілого]. – К. : Дух і Літера, 2005. – 262 с.
28. Фейерабенд П. Против методологического принуждения / Пол Фейерабенд; [перевод с англ. и нем. А. Л. Никифорова] // Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки. – М.: Прогресс, 1986. – С. 125-466.
29. Фуко М. Герменевтика субъекта: Курс лекций, прочитанных в Коллеж де Франс в 1981-1982 учебном году / М. Фуко [Пер. с фр. А. Г. Погоняйло]. – СПб.: Наука, 2007. – 677 с.
30. Фуко М. Управление собой и другими. Курс лекций, прочитанных в Колледже де Франс в 1982-1983 уч. году / Мишель Фуко [Пер. с фр. А. В. Дьяков]. – СПб.: Наука, 2011. – 432 с.
31. Хайдеггер М. Цолликоновские семинары. Протоколы. Беседы. Письма. Издано Медардом Боссом. / Мартин Хайдеггер [пер. с нем. И. Глухой]. – Вильнюс: ЕГУ, 2012. – 408 с.
32. Шпенгер О. Человек и техника / О. Шпенглер [пер. с нем.] // Культурология XX век: Антология / Гл. ред. и сост. Левит С.Я. . М.: Юристъ, 1995. – С.454-492.
33. Эпистемология: новые горизонты. Материалы конференции 24-25 июня 2010 г. Москва, Институт философии РАН. – М.: Канон+, РООИ «Реабилитация», 2011. – 272 с.
34. Habermas J. Faktizität und Geltung. Beitrage zur Diskurstheorie des Rechts und des demokratischen Rechtsstaat /J. Habermas. – Frankfurt a.M.: Suhrkamp, 2009. – 704 s.
35. Habermas J., Luhmann N. Theorie der Gesellschaft oder Sozialtechnologie: Was leistet die Systemforschung? – Frankfurt a. M.: Suhrkamp Verlag, 1971. – 405 S.
36. Honneth A. Der Kampf um Anerkennung. Zur moralischen Grammatik sozialer Konflikte / Axel Honneth. – Frankfurt am Main: Suhrkamp, 2003. – 340 S.
37. Nietzsche F. 1014. An Georg Brandes in Kopenhagen Torino (Italia) ferma in posta den 10. April 1888. – Access mode: <http://www.nietzschesource.org/#eKGWB/BVN-1888>
38. Searle J.R. The Campus War: A Sympathetic Look At The University In Agony / John R. Searle. – New York: World Pub. Co., 1971. – 256 p.

Потенциал социальной философии как социальной технологии

Бойченко М.И.

Предпринята попытка оценить социально-технологический потенциал социальной философии как академической науки и учебной дисциплины. Осуществлена критика одномерного общественного использования философии как идеологии, которое приводит к значительной потере ею других ее социально-технологических возможностей. Необходимо четкое различие рамочных (внешних и внутренних) условий социального развития и собственно социальных причин такого развития. Именно последние являются достаточным основанием развития общества и, в конечном счете, опираются на те социальные ценности, производными от которых оказывается большинство социальных функций. Социальная философия как наиболее последовательная и системная рефлексия ценностных оснований общественного развития является наиболее адекватной теоретической, мировоззренческой, концептуально-методологической позицией рассмотрения всего круга социальных проблем, в том числе и проблемы определения задач и границ социально-технологического применения самой социальной философии. Академичность философии возникает не в результате успешного противостояния внешним, вненаучным воздействиям на нее, но как раз наоборот, является причиной и залогом такой успешности. Социальные технологии прежде всего являются социальным способом защиты интимности социального, а не ее уничтожения. Вся история человечества может рассматриваться под этим углом зрения как постепенное освобождение от несовершенных социальных технологий и создания новых все более совершенных средств технологической защиты социальной интимности.

Ключевые слова: социальная философия, социальная технология, академичность, социальные сети, социальная интимность, технология, социальные ценности, социальные функции.

The potential of social philosophy as a social technology

Boychenko M.I.

An attempt was made to assess the socio-technological potential of social philosophy as an academic and scientific discipline. It is criticized of one-dimensional public use of philosophy as an ideology, leading to significant loss of its other social-technological capabilities. It requires a clear distinction of the framework (internal and external) conditions for social development and social causes of the actual development. These causes are a sufficient basis of society and ultimately rely on the social values and derived from them most of social functions. Social philosophy as the most consistent and systematic reflection on values grounds of social development is the most appropriate theoretical, philosophical, conceptual and methodological stance consideration of the whole range of social problems, including the problem of defining the objectives and limits of social-technological applications of the social philosophy. Academic character of the philosophy does not occur as a result of a successful deal with external, non-scientific influences on it, but on the contrary, is the cause and the key to this success. Social technologies are primarily social way to protect social intimacy, not its destruction. The history of humanity can be seen from this perspective as a gradual release of imperfect social technologies and creating of new and better means of technological protection of social intimacy.

Keywords: social philosophy, social technology, academic character, social networking, social intimacy, technology, social values, social functions.